

علاقه به تاریخ رادر فرهنگ عمومی جامعه تقویت کنیم

سخن سردبیر

فرهنگ عمومی^۱، فضایی است همگانی که همگان در آن اندیشه و احساس می کنند و با یکدیگر در تعامل قرار می گیرند. یکی از عناصر اساسی شکل دهنده این فضای عمومی، تاریخ است. از آن جا که تاریخ میراث مشترک یک ملت است و همگان نسبت بدان احساس پیوند و تعلق دارند، و در همان حال، تاریخ خود در شکل گیری فرهنگ مشترک جامعه نقش اساسی دارد، سهم و جایگاه آن در فرهنگ عمومی جامعه مهم و حائز اهمیت است.

درس تاریخ و کتاب درسی تاریخ، هرچند در تقویت تاریخ در فرهنگ عمومی جامعه سهم اساسی دارد، اما آن را نمی توان کافی دانست. با وجودی که آموزش و پرورش روزبه روز گسترش بیش تری می یابد و عده ی بیش تری به نحوی منظم با تاریخ آشنا می شوند، اما باید توجه داشت که درس تاریخ با محدودیت حجم و محتوا روبه روست و دوران تحصیل نیز فقط بخشی از زندگی هر انسانی را شامل می شود. این در حالی است که مردم یک جامعه نیاز دارند، مدام با تاریخ کشور خویش آشنا شوند و نسبت به آن آشنایی توأم با علاقه مندی کسب کنند. برای توسعه ی دانش و پیش تاریخ و مردم، دو عرصه ی سنتی و جدید هر دو مطرح هستند.

در فرهنگ سنتی جامعه ی ما، گوسان ها، خنیاگران، مداحان و نظایر آن ها با نقالی، قصه خوانی، شاهنامه خوانی، روضه خوانی، شبیه خوانی یا پرده خوانی در میدان های عمومی، زورخانه ها و قهوه خانه ها، دانش تاریخی را به مردم منتقل می کردند. در همان حال، نقش ها و تزئین هایی که در بناها، لباس ها، کاشی ها، بسیاری از ظرف ها و نظایر

آن‌ها به کار می‌رفتند، نوعی پیام تاریخی را انتقال می‌دادند. حتی نامگذاری اشخاص و اماکن یا پدیده‌های تاریخی و به طور کلی هر آنچه که گویای یک موجودیت تاریخی است نیز در این راستا مؤثر بوده است. اعیاد ملی و دینی و مناسبت‌ها و مراسم گوناگون، اعم از جشن و عزا نیز در تقویت نقش تاریخ در فرهنگ عمومی کاربرد داشته و دارند. در عرصه‌ی ارتباطات جدید نیز امکانات بسیاری برای توسعه‌ی دانش تاریخی جامعه وجود دارد. رادیو و تلویزیون و شبکه‌های رایانه‌ای و سینما، تئاتر و موسیقی، همگی ابزارهای بسیار کارایی در بهره‌گیری از تاریخ هستند. وقایع تاریخی خود نیز همواره دستمایه‌ی نوشتن فیلمنامه بوده‌اند. بسیاری از برنامه‌های چنین رسانه‌هایی محتوای تاریخی دارند. فقط لازم است همه‌ی آن‌ها را از نظر کمی و کیفی ارتقا بخشید و قضاوت‌های مستمر درباره‌ی آن‌ها را علمی‌تر ساخت.

در کشور انگلستان، علاوه بر برنامه‌های تاریخی فراوانی که رادیو و تلویزیون دارند، دو شبکه نیز به پخش فیلم‌ها، گزارش‌ها و مباحث تاریخی اختصاص دارد. در دنیای امروز، یکی از شیوه‌های مهم توسعه‌ی دانش و تفکر تاریخی، بهره‌گیری از میراث فرهنگی، اعم از مادی و معنوی است. در همه‌جا نسبت به حفظ بافت قدیم شهرها و حفظ ابعاد عمارات اقدام می‌کنند و شرایطی را پدید می‌آورند تا فضای کالبدی شهر به طور عادی القا کننده و انتقال دهنده‌ی تاریخ گذشته به عموم مردم باشد. برپایی مجسمه‌ها، بناهای یادبود، نصب لوحه‌ها و نظایر آن‌ها نیز به طور وسیعی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

مطبوعات هم به دلیل گستردگی کاربرد و همگانی شدن، در دنیای جدید نقش مهمی دارند. در همه‌ی نشریات، مطالب تاریخی بسیاری دیده می‌شوند. به علاوه، نشریاتی که به طور خاص به تاریخ می‌پردازند، بسیار متعدد و متنوع هستند. در کشور بریتانیا بیش از یکصد مجله‌ی خاص تاریخی انتشار می‌یابد، تعدادی از آن‌ها مخصوص متخصصان تاریخ است اما تعداد زیادی نیز برای عموم مردم تهیه می‌شود. چنین مجلاتی از نظر محتوا و کیفیت چاپ قابل توجهند و به نحوی جذاب تهیه می‌شوند.

با هرچه بیش‌تر عمومی ساختن دانش و بینش تاریخی، سطح فرهنگ عمومی جامعه را می‌توان ارتقای اساسی داد.

دکتر عبدالرسول خیراندیش

زیرنویس

1. mass culture